

Секція 3 Формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців в умовах інформаційного суспільства

Бойчевська І.Б., кандидат педагогічних наук, доцент

*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах сьогодення фахова підготовка спеціалістів набуває особливого значення. Проте, не лише рівень фахової підготовки, а й рівень особистісного розвитку кожного фахівця має неабияке значення. Відтак, важливим є не лише те, як студенти зростають у професійному плані та як відбувається академічний процес, а й те, яким чином організовується дозвілля молодих спеціалістів, відбувається культурне та естетичне виховання. У зв'язку з цим все більшої популярності набуває термін «позааудиторна робота». Інколи під нею розуміють всього лише самостійну підготовку студентів до занять [1,2] або виховну роботу куратора, але насправді це поняття набагато ширше.

Аналіз різних форм позааудиторної роботи зі студентами у своїх наукових розвідках здійснювали: І. Бартенєва, О. Біла, Т. Осипова, Л. Прокоф'єва, Н. Скрипник, Є. Танько, З. Фалинська та інші.

Під позааудиторною роботою розуміють будь-яку діяльність, яка сприяє навчанню поза межами класу і, яка безпосередньо не пов'язана з навчальною програмою [6]. Тому, виробнича практика аж ніяк не стосується позааудиторної роботи, оскільки вона є складовою навчального процесу. Водночас, наукові товариства, різні групи за інтересами, клуби, братства, подорожі можна вважати позааудиторною роботою, якщо ця діяльність не передбачена програмою курсу.

На думку В. Коваль, позааудиторна робота – це система взаємопов'язаної діяльності суб'єктів освітнього процесу, що є невід'ємною складовою частиною професійної підготовки і здійснюється поза розкладом навчальних занять, щоб створити умови для особистісного розвитку студентів та їхньої самореалізації [5, с. 20]. У Педагогічному словнику «позааудиторна робота» трактується як спеціально організовані й цілеспрямовані позааудиторні заняття та система пізнавальних і виховних заходів, метою яких є поглиблення та розширення знань, отриманих в умовах навчального процесу, формування творчих здібностей, наукових інтересів, різноманітних умінь і навичок [7, с. 167].

Деякі науковці зауважують, що позааудиторна робота є логічним продовженням аудиторних занять і проходить паралельно з ними, допомагає студентам успішно навчатися, розвиває ініціативу, сприяє розумовому, фізичному, естетичному вихованню, задовольняє їхні культурні запити та спрямовує їхню активність на творчу корисну діяльність. Отож, під поняттям «позааудиторна робота» розуміють систему взаємопов'язаної діяльності суб'єктів освітнього процесу, яка є невід'ємною складовою частиною професійної підготовки майбутніх фахівців і здійснюється поза розкладом навчальних занять, метою якої є створення умов для особистісного розвитку студентів і їх самореалізації, а також для практичного застосування теоретичних знань [3, с. 81].

Для багатьох позааудиторна робота може починатися просто як хобі, але згодом стати основою майбутньої кар'єри. У будь-якому випадку навички командної роботи, вміння знаходити спільну мову із оточуючими, задатки лідера будуть корисними у будь-якій галузі. Також участь у позааудиторній роботі значно знижує ризик алко- та наркозалежності, вчить відповідальності, дає почуття самоповаги.

Л.В. Онучак досліджувала педагогічні умови організації самостійної позааудиторної роботи студентів. На її думку підвищенню ефективності організації позааудиторної роботи сприяють: створення мотиваційної основи позааудиторної діяльності; широке застосування різнорівневих професійно орієнтованих завдань для позааудиторної роботи студентів з наступним аналізом результатів їх виконання; упровадження системи позааудиторної роботи, використовуючи сучасні гнучкі педагогічні технології, що поєднують науково обґрунтовані індивідуальні й колективні форми роботи; індивідуалізація професійного навчання з урахуванням рівня підготовки кожного студента [6, с.9].

Науковець О. Демченко зазначає, що, як правило, позааудиторна робота студентів проводиться за такими формами: індивідуальна (реферативні повідомлення, курсове, дипломне проектування, самостійна науково-дослідницька робота, індивідуальні консультації, олімпіади тощо); групова (проектне та проблемне навчання, навчання у співпраці, ігрове проектування, групові консультації, факультативні заняття, заняття в гуртках); масова (проектне навчання, програмоване навчання) [4, с. 68].

Цілком очевидно, що позааудиторна діяльність відкриває великі можливості для самореалізації. У процесі ефективної позааудиторної роботи здійснюється більш тісне міжособистісне неформальне спілкування студентів, викладачів, адміністрації ВНЗ, відбувається культурне і духовне збагачення студентів, розвиваються і поглиблюються їхні смаки тощо. Позааудиторну роботу поділяють на професійно та соціально спрямовану. До першої категорії відносять участь у наукових гуртках, студентському науковому товаристві, дослідницьких проектах, олімпіадах, конференціях. Така діяльність носить фаховий характер, об'єднує студентів подібних спеціальностей, проходить під керівництвом або наглядом викладача-куратора та вимагає від студентів чималих зусиль, послідовності, цілеспрямованості та вмотивованості. Позааудиторна робота другої категорії носить більш загальний, виховний характер і може поєднувати студентів різних спеціальностей. До неї відносяться, наприклад, спортивні секції, театральні та танцювальні групи, екскурсії, відвідування виставок та музеїв тощо.

Науковці також розглядають наступні форми позааудиторної роботи зі студентами: студентське наукове товариство – сприяє розвитку наукового потенціалу у студентської молоді, пошуку наукових інтересів та виділенню наукових гіпотез, формуванню власного стилю написання публікацій; органи студентського самоврядування – сприяють формуванню лідерських якостей, впевненості в собі, активної життєвої позиції, навичок керівництва колективом, роботи в команді, цінностей демократії; клуби, гуртки, секції, студії за інтересами – сприяють творчому розвитку особистості, креативному мисленню, формуванню впевненості в собі. Таким чином можна стверджувати, що частина форм позааудиторної роботи студентів має розважальний характер, а частина створені з метою формування професійних умінь і навичок.

Отже, позааудиторна робота студентів це система взаємопов'язаної діяльності суб'єктів освітнього процесу, яка є невід'ємною складовою частиною професійної підготовки майбутніх фахівців, здійснюється поза розкладом навчальних занять, відкриває великі можливості для самореалізації, сприяє міжособистісному неформальному спілкуванню, культурному та духовному розвитку студентів.

Список використаних джерел

1. Антонюк М.С. Психологічні особливості формування у студентів умінь і навичок самостійної роботи / М. С. Антонюк // Сучасні педагогічні технології у вищій школі: Науково-метод. зб. – К., 1995. – С.111-113.

2. Біляєва Ю.В., Організація самостійної роботи студентів з іноземної мови студентів аграрних вузів / Ю.В. Біляєва // Науковий прогрес на межі тисячоліть: Науково-метод. зб. – Дніпропетровськ, 2007. – С.125-126.
3. Децюк Т.М. Форми та методи позааудиторної роботи студентів у вищих навчальних закладах / Т.М. Децюк, А.А. Дударенко // Young Scientist. - № 3 (55). - March, 2018. - С.81-85.
4. Демченко О. Дидактична система організації самостійної роботи студентів / О. Демченко // Рідна школа. – 2006. – № 5. – С. 68–70.
5. Коваль В.Ю. Система позааудиторної діяльності студентів вищих навчальних закладів / В.Ю. Коваль // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: «Педагогіка, психологія, соціологія». – 2009 – № 6. – С. 19–23.
6. Онучак Л.В. Педагогічні умови організації самостійної позааудиторної роботи студентів економічних спеціальностей: Автореф. дис. канд. пед.наук. – К., 2002. – 21 с.
7. Педагогічний словник / за ред. М.Д. Ярмаченка. – К.:Пед. думка, 2001. – С. 167.